

Jména autorů: Axman, Brušík, Doubková, Kozelková, Podhajská

Předmět výzkumu:

Lidé ohrožení sociálním vyloučením v ČR.

Konceptualizace sledovaného jevu:

Konceptů sociální exkluze existuje celá řada, z nichž uvádíme tři typické příklady, které jev postihují podle našeho názoru dostatečně přiměřeně:

United Nations Development Program charakterizuje exkluzi jako nepřiznání základních občanských a sociálních práv, případně (pokud práva nejsou přímo upírána) nedostatečný přístup k politickému a zákonnému systému nezbytnému pro uplatnění práv.

Burchardt, Grand a Piachaud považují za sociálně vyloučené ty, kdo z důvodů, jež jsou mimo jejich kontrolu, nemohou participovat na normálních aktivitách občanů dané společnosti, na něž aspirují.

Komise evropských společenství sociální exkluzi chápe jako vyloučení jedinců i sociálních skupin z ekonomického a sociálního života (z trhu práce, společenských organizací, sousedství v majoritní populaci ap.), a tím i z možnosti podílet se na právech (především sociálních), životních prostředcích a zdrojích blahobytu sdílených zbytkem populace.

Chybí korektní odkazy na literaturu.

Pracovní definice sledovaného jevu:

Sociálně vyloučení jedinci jsou obyvatelé nebo občané dané společnosti, ale z důvodů, které nemají sami pod kontrolou, nemohou participovat na obvyklých aktivitách, k nimž by je jejich občanství opravňovalo a na něž aspirují. (Burchard, Grand and Piachaud 1999:229)

Základní dimenze sledovaného jevu:

Rozhodli jsme se sledovat nejčastěji rozlišované dimenze sociální exkluze, a to dimenzi ekonomickou, politickou a sociální (Bhalla and Lapeyre 1997: 418)

Ekonomické vyloučení, tzn. vyloučení ze životního standardu a životních šancí obvyklých ve společnosti nebo určité skupině. Konkrétními formami ekonomického vyloučení je podle Percy-Smith (2000) především dlouhodobá nezaměstnanost a nízký příjem. Rodgers (1995) hovoří i o vyloučení na trhu práce.

Politické vyloučení ve smyslu upření občanských, politických, ale i základních lidských práv a svobod určitým jedincům či skupinám, které představuje jejich vyloučení z vlivu na společnost i na vlastní osud. Podle Percy-Smith (2000) se politické vyloučení projevuje nízkou účastí ve volbách, upíráním politických práv a nechsopností participace.

Sociální vyloučení brání lidem sdílet sociální statusy či sociálních instituce, participovat na sociálních, ekonomických, politických a kulturních systémech, které podmiňují sociální integraci jedince do společnosti (Walker and Walker 1997). Projevem sociálního vyloučení je robotitá tradiční domácnosti, rozpad manželství, bezdomovectví, kriminalita a nechtěné těhotenství nezletilých (Percy-Smith 2000).

Jména autorů: Axman, Brušík, Doubková, Kozelková, Podhajská

Hlavní výzkumná otázka:

Jakou měrou jsou zastoupeny tři hlavní dimenze sociálního vyloučení v populaci ČR pobírající sociální dávky?

Je otázka jasně formulovaná?

Související podotázky:

- Jakou míru sociálního vyloučení v jednotlivých jmenovaných dimenzích vnímají subjektivně sami respondenti výzkumu?

Co otázka zjišťuje? Jaká je míra sociálního vyloučení v populaci ČR pobírající sociální dávky nebo jaký je subjektivní náhled vyloučených na vlastní situaci?

- Jaké jsou rozdíly mezi subjektivním a objektivním hodnocením míry sociální exkluze?

Co otázka zjišťuje?

- Jak ovlivňují jednotlivé faktografické údaje míru sociálního vyloučení?

Pracovní hypotézy:

- Předpokládáme, že se bude lišit hodnocení míry sociálního vyloučení v jednotlivých dimenzích v subjektivním a objektivním hodnocení (i uvnitř homogenních skupin respondentů).

... že se bude lišit hodnocení ...v dimenzích v.....hodnocení? Hodnocení koho?

- Předpokládáme závislost ohrožení sociální exkluzí na věku (čím starší respondent, tím vyšší riziko vyloučení). **Takže mládež nebo děti nebudou ohroženy?**
- Předpokládáme závislost míry sociálního vyloučení u sledované skupiny na regionu.

Jaký směr závislosti?

- Předpokládáme závislost na velikosti obce (ovšem tam to bude určitě složitější, malé obce nenabízejí mnoho pracovních příležitostí, velká města sice relativně ano, ale zase poskytují více kompenzačních možností).

Jaký směr závislosti?

- Předpokládáme závislost na etnicitě – příslušnost k jinému než většinovému etniku zvyšuje riziko sociálního vyloučení a to dokonce i ve více dimenzích.
- Předpokládáme závislost na vzdělání (zase ale jde o složitější problém, vysokoškolské vzdělání a specializace může být i překážkou, vyšší míra subjektivně??)

Překážkou čeho?

- Předpokládáme, že u mužů bude vyšší míra subjektivně pocíťovaného vyloučení, u žen naopak spíše bude nižší než objektivně určovaná.

Jména autorů: Axman, Brušík, Doubková, Kozelková, Podhajská

Zajímavé. Na základě čeho tak předpokládáte?

Pracovní hypotézy budou doplněny podle zvolených indikátorů a na základě zpřesňování výzkumu, které bude následovat.

Jména autorů: Axman, Brušík, Doubková, Kozelková, Podhajská

Literatura:

Bhalla, Ajit and Lapeyre, Frederic. 1997. "Social Exclusion: Towards an Analytical and Operational Framework". *Development and Change*.

Burchardt, Tania, Le Grand, Julian and Piachaud, David. 1999. "Social Exclusion in Britain 1991-1995". *Social Policy Administration*.

European Commission. 2001. *Report on Indicators in Field of Poverty and Social Exclusion*. Brussels: European Commission.

Mareš, Petr. 2006. *Faktory sociálního vyloučení*. VÚPSV Praha.

Percy-Smith, Jane (ed.). 2000. *Policy Responses to Social Exclusion. Towards Inclusion?* Buckingham: Open University Press.

Rodgers, G. 1995. "What is Special about a Social Exclusion Approach?" Pp. 43-55 in *Social Exclusion: Rhetoric, Reality, Responses*, ed. by Rodgers, G., Ch. Gore and J. B. Figueiredo. Geneva: International Labour Organisation – International Institute for Labour Studies.

Walker, Alan and Walker, Carol. 1997. *Britain Divided: The Growth of Social Exclusion in the 198s and 1990s*. London: Child Poverty Action Group.